

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

11 ianuarie 2024*

„Trimitere preliminară – Proprietate intelectuală și industrială – Medicament de uz uman – Certificat suplimentar de protecție (CSP) – Directiva 2004/48/CE – Articolul 9 alineatul (7) – Introducere pe piață a unor produse cu încălcarea drepturilor conferite de un CSP – Măsuri provizorii dispuse pe baza unui CSP – Anulare ulterioară a CSP-ului și revocare a măsurilor – Consecințe – Dreptul la o despăgubire corespunzătoare pentru repararea prejudiciului cauzat de măsurile provizorii – Răspunderea solicitantului măsurilor respective pentru prejudiciul cauzat de acestea – Reglementare națională care prevede o răspundere obiectivă”

În cauza C-473/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice, Finlanda), prin decizia din 14 iulie 2022, primită de Curte la 14 iulie 2022, în procedura

Mylan AB

împotriva

Gilead Sciences Finland Oy,

Gilead Biopharmaceutics Ireland UC,

Gilead Sciences Inc.,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din doamna K. Jürimäe (raportoare), președintă de cameră, și domnii N. Piçarra, M. Safjan, N. Jääskinen și M. Gavalec, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

* Limba de procedură: finlandeza.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Mylan AB, de A. Jääliinoja și B. Rapinoja, asianajajat;
- pentru Gilead Sciences Finland Oy, Gilead Biopharmaceutics Ireland UC și Gilead Sciences Inc., de R. Hilli și M. Segercrantz, asianajajat;
- pentru guvernul finlandez, de M. Pere, în calitate de agent;
- pentru guvernul neerlandez, de M. K. Bulterman și J. M. Hoogveld, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de S. L. Kaléda, P.-J. Loewenthal, J. Ringborg, J. Samnadda și I. Söderlund, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 21 septembrie 2023,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală (JO 2004, L 157, p. 45, rectificare în JO 2004, L 195, p. 16, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Mylan AB, pe de o parte, și Gilead Sciences Finland Oy, Gilead Biopharmaceutics Ireland UC și Gilead Sciences Inc. (denumite în continuare, împreună, „Gilead și alții”), pe de altă parte, în legătură cu repararea prejudiciului pe care Mylan l-a suferit ca urmare a unei măsuri provizorii adoptate în privința sa la cererea Gilead și alții și revocată ulterior.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Primul paragraf al preambulului Acordului privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (denumit în continuare „Acordul TRIPS”), care constituie anexa 1 C la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), semnat la Marrakech la 15 aprilie 1994 și aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO 1994, L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3), are următorul cuprins:

„[Dorind] să reducă distorsionările și obstacolele în calea comerțului internațional și ținând cont de necesitatea promovării unei protecții eficiente și suficiente a drepturilor de proprietate intelectuală și de a veghea ca măsurile și procedurile vizând asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală să nu devină prin ele însele bariere în calea comerțului legitim”.

- 4 Articolul 1 din Acordul TRIPS, intitulat „Natura și domeniul de aplicare al obligațiilor”, prevede la alineatul (1):

„Membrii trebuie să dea curs prevederilor prezentului acord. Membrii pot, dar nu sunt obligați, să asigure în legislația lor o protecție mai largă decât cea prevăzută în prezentul acord, cu condiția ca această protecție să nu contravină prevederilor acordului. Membrii sunt liberi să stabilească metoda adecvată pentru aplicarea prevederilor prezentului acord în cadrul propriilor sisteme și practici juridice.”

- 5 Articolul 50 din acest acord, intitulat „Măsuri provizorii”, prevede la alineatul (7):

„În cazurile în care măsurile provizorii sunt abrogate sau încetează datorită oricărei acțiuni sau omisiuni a reclamantului sau în cazurile în care se constată ulterior că nu a avut loc încălcarea sau amenințarea cu încălcarea a unui drept de proprietate intelectuală, autoritățile judiciare sunt competente să ordone reclamantului, la cererea pârâtului, să acorde acestuia din urmă o compensație corespunzătoare pentru repararea oricărei daune cauzate prin aceste măsuri.”

Dreptul Uniunii

- 6 Considerentele (4), (5), (7), (8), (10) și (22) ale Directivei 2004/48 enunță:

„(4) Pe plan internațional, toate statele membre, precum și Comunitatea [Europeană] însăși, în chestiunile în care sunt competente [a se citi «este competentă»], sunt legate prin [Acordul TRIPS].

(5) Acordul TRIPS cuprinde în special dispoziții referitoare la mijloacele de a impune respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, care constituie norme comune aplicabile pe plan internațional și sunt puse în aplicare în toate statele membre. Prezenta directivă nu ar trebui să aducă atingere obligațiilor internaționale ale statelor membre, inclusiv celor care rezultă din Acordul TRIPS.

[...]

(7) Din consultările angajate de Comisi[a Europeană] cu privire la această chestiune reiese că, în statele membre, și în pofida dispozițiilor Acordului TRIPS, există încă disparități importante în ceea ce privește mijloacele de a impune respectarea drepturilor de proprietate intelectuală. Astfel, normele de aplicare a măsurilor provizorii care sunt utilizate în special pentru conservarea probelor, calculul daunelor-interese sau normele procedurale pentru a determina încetarea încălcării drepturilor de proprietate intelectuală prezintă diferențe importante de la un stat membru la altul. [...]

(8) Disparitățile care există între sistemele din statele membre în ceea ce privește mijloacele de a impune respectarea drepturilor de proprietate intelectuală sunt dăunătoare bunei funcționări a pieței interne și nu permit să se procedeze astfel încât drepturile de proprietate intelectuală să beneficieze de un nivel de protecție echivalent pe întreg teritoriul Comunității. [...]

[...]

(10) Obiectivul prezentei directive constă în apropierea [legislațiilor statelor membre] pentru a asigura un nivel de protecție ridicat, echivalent și omogen al proprietății intelectuale în cadrul pieței interne.

[...]

(22) Este de asemenea indispensabil să se prevadă măsuri provizorii pentru stoparea imediată a infracțiunilor fără a se aștepta o decizie de fond, cu respectarea drepturilor de apărare, asigurând proporționalitatea măsurilor provizorii în funcție de specificul fiecărui caz și prevăzând garanțiile necesare pentru a acoperi costurile și prejudiciile provocate părții pârâte de o cerere nejustificată. Aceste măsuri sunt în special justificate atunci când orice întârziere ar fi de natură să provoace un prejudiciu ireparabil titularului unui drept de proprietate intelectuală.”

7 Potrivit articolului 1 din această directivă:

„Prezenta directivă privește măsurile, procedurile și mijloacele de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală. În înțelesul prezentei directive, expresia «drepturi de proprietate intelectuală» include drepturile de proprietate industrială.”

8 Articolul 2 din directiva menționată, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede la alineatul (3):

„Prezenta directivă nu aduce atingere:

[...]

(b) obligațiilor care decurg pentru statele membre din convențiile internaționale și în special din Acordul TRIPS, inclusiv celor referitoare la procedurile penale și la sancțiunile aplicabile;

[...]”

9 Capitolul II din Directiva 2004/48, intitulat „Măsuri, proceduri și mijloace de reparație”, cuprinde articolele 3-15 din directiva amintită. Articolul 3 din aceasta, intitulat „Obligație generală”, prevede:

„(1) Statele membre prevăd măsuri, proceduri și mijloace de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală care intră sub incidența prezentei directive. Aceste măsuri, proceduri și mijloace de reparație trebuie să fie corecte și echitabile, nu trebuie să fie complicate în mod inutil sau costisitoare ori să presupună termene nerezonabile sau să atragă întârzieri nejustificate.

(2) Măsurile, procedurile și mijloacele de reparație trebuie să fie de asemenea eficiente, proporționale și disuasive și să fie aplicate astfel încât să se evite crearea unor obstacole în calea comerțului legal și să se ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive.”

10 Articolul 7 din directiva menționată, intitulat „Măsuri de conservare a dovezilor”, are următorul cuprins:

„(1) Înainte chiar de introducerea unei acțiuni pe fond, statele membre se asigură că autoritățile judecătorești competente pot, la cererea unei părți care a prezentat dovezi în mod rezonabil accesibile și suficiente în sprijinul pretențiilor sale privind încălcarea drepturilor sale de

proprietate intelectuală sau iminența unei astfel de încălcări, să ordone măsuri provizorii rapide și eficiente pentru a conserva dovezile pertinente referitoare la încălcarea menționată, sub rezerva asigurării protecției informațiilor confidențiale. Astfel de măsuri pot să includă descrierea detaliată cu sau fără prelevare de eșantioane sau sechestrul fizic al mărfurilor în litigiu și, în cazurile corespunzătoare, a materialelor și instrumentelor utilizate pentru a produce și/sau distribui aceste mărfuri, precum și documentele care se referă la ele. Aceste măsuri sunt luate, dacă este cazul, fără audierea celeilalte părți, în special atunci când orice întârziere este susceptibilă să provoace o vătămare ireparabilă titularului dreptului sau atunci când există riscul, care poate fi demonstrat, de distrugere a dovezilor.

[...]

(4) În cazul în care măsurile de conservare a dovezilor sunt abrogate sau încetează să se mai aplice datorită oricărui act sau omisiuni a reclamantului, ori în cazurile în care se constată ulterior că nu a existat o încălcare sau o amenințare de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală, autoritățile judecătorești sunt împuternicite să ordone reclamantului, la cererea părâtului, să acorde acestuia o despăgubire corespunzătoare ca reparație pentru orice prejudiciu provocat de aceste măsuri.

[...]”

11 Articolul 9 din aceeași directivă, intitulat „Măsuri provizorii și asigurătorii”, prevede:

„(1) Statele membre asigură ca autoritățile judecătorești competente să poată, la cererea reclamantului:

(a) să pronunțe împotriva presupusului contravenient o ordonanță de urgență cu scopul de a preveni orice încălcare iminentă a unui drept de proprietate intelectuală, de a interzice, cu titlu provizoriu și sub rezerva, dacă este cazul, plății unei daune cominatorii atunci când legislația internă prevede acest lucru, ca prezumatele încălcări ale acestui drept să continue, sau de a subordona continuarea lor constituirii unor garanții destinate să asigure despăgubirea titularului dreptului; o ordonanță de urgență poate fi de asemenea pronunțată, în aceleași condiții, împotriva unui intermediar ale cărui servicii sunt utilizate de către un terț pentru a încălca un drept de proprietate intelectuală; ordinele judecătorești împotriva intermediarilor ale căror servicii sunt utilizate de către un terț pentru a aduce atingere unui drept de autor sau unui drept conex sunt reglementate prin [Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230)];

(b) să ordone sechestrarea sau predarea mărfurilor suspectate de a încălca un drept de proprietate intelectuală, pentru a împiedica introducerea sau circulația lor în circuitele comerciale.

(2) În cazul unei încălcări la scară comercială, statele membre asigură ca autoritățile judecătorești competente să poată ordona, dacă partea vătămată face dovada unor împrejurări susceptibile să pună în pericol recuperarea daunelor-interese, sechestrul asigurător al bunurilor mobile și imobile ale presupusului contravenient, inclusiv blocarea conturilor sale bancare și a altor bunuri. În acest scop, autoritățile competente pot să ordone comunicarea unor documente bancare, financiare sau comerciale sau accesul corespunzător la informațiile pertinente.

(3) Autoritățile judecătorești sunt autorizate, cu privire la măsurile menționate la alineatele (1) și (2), să solicite reclamantului să prezinte orice dovadă disponibilă în mod rezonabil, pentru a dobândi cu suficientă certitudine convingerea că acesta este titularul dreptului și că dreptul acestuia a fost încălcat sau că această încălcare este iminentă.

(4) Statele membre asigură ca măsurile provizorii menționate la alineatele (1) și (2) să poată, în cazurile corespunzătoare, să fie luate fără audierea pârâtului, în special atunci când orice întârziere ar cauza o vătămare ireparabilă titularului dreptului. În acest caz, părților li se aduce imediat la cunoștință acest lucru, de îndată după aplicarea măsurilor.

O revizuire, inclusiv dreptul de a fi audiat, are loc la cererea pârâtului pentru a se decide, într-un termen rezonabil de la notificarea măsurilor, dacă acestea sunt modificate, revocate sau confirmate.

(5) Statele membre asigură ca măsurile provizorii menționate la alineatele (1) și (2) să fie abrogate sau să înceteze de a produce efecte într-un alt mod, la cererea pârâtului, dacă reclamantul nu a introdus într-un termen rezonabil o acțiune care să conducă la o decizie pe fond în fața autorității judecătorești competente, termen care va fi stabilit de către autoritatea judecătorească care ordonă măsurile atunci când legislația statului membru o permite sau, dacă nu se stabilește acest lucru, într-un termen care nu depășește douăzeci de zile lucrătoare sau treizeci și una de zile calendaristice dacă acest termen este mai lung.

(6) Autoritățile judecătorești competente pot condiționa măsurile provizorii menționate la alineatele (1) și (2) de constituirea de către reclamant a unei cauțiuni sau a unei garanții echivalente corespunzătoare, destinată să asigure acoperirea oricărui prejudiciu suferit de pârât, în conformitate cu dispozițiile alineatului (7).

(7) În cazurile în care măsurile provizorii sunt revocate sau încetează să se mai aplice datorită oricărei acțiuni sau omisiuni a reclamantului ori în cazurile în care se constată ulterior că nu a existat o încălcare sau o amenințare de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală, autoritățile judecătorești sunt autorizate să ordone reclamantului, la cererea pârâtului, să acorde acestuia o despăgubire corespunzătoare ca reparație pentru orice vătămare provocată prin aceste măsuri.”

Dreptul finlandez

- 12 Capitolul 7 din oikeudenkäymiskaari (Codul de procedură judiciară) cuprinde articolul 11 din care reiese că, în cazul în care o măsură provizorie a fost obținută în mod nejustificat la cererea unei părți, această parte trebuie să despăgubească cealaltă parte pentru prejudiciul cauzat de măsura provizorie și de punerea în executare a acesteia, precum și pentru cheltuielile de judecată efectuate.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 13 La 3 decembrie 2009, Patentti – ja rekisterihallitus (Oficiul național pentru brevete și înregistrări, Finlanda) a acordat Gilead și alții, pe baza brevetului european nr. EP 0 915 894, care desemna Republica Finlanda, certificatul suplimentar de protecție nr. 266 „Tenofovir disoproxil (TD) și

- sărurile, hidrații, tautomerii și solvații acestuia în combinație cu emtricitabina” (denumit în continuare „CSP-ul în discuție”) pentru un medicament antiretroviral indicat pentru tratamentul persoanelor care suferă de HIV.
- 14 În primăvara anului 2017, Mylan a oferit în cadrul unor licitații publice organizate de două districte de asistență medicală finlandeze medicamentul său generic „EMTRICITABINE/TENOFOVIR DISOPROXIL MYLAN 200 mg/245 mg, comprimate filmate” (denumit în continuare „medicamentul generic în cauză”). Mylan a câștigat aceste două licitații.
 - 15 Brevetul european nr. EP 0 915 894 a expirat la 25 iulie 2017.
 - 16 La 15 septembrie 2017, Gilead și alții au sesizat markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice, Finlanda) cu o acțiune împotriva Mylan pentru încălcarea CSP-ului în discuție. Gilead și alții au depus de asemenea o cerere de măsuri provizorii împotriva Mylan. Această din urmă societate s-a opus acțiunii privind încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală și cererii de măsuri provizorii. La 30 noiembrie 2017, ea a introdus de asemenea o acțiune în anularea CSP-ului în discuție la această instanță.
 - 17 Prin decizia din 21 decembrie 2017, markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice) a admis cererea de măsuri provizorii formulată de Gilead și alții în temeiul CSP-ului în discuție și a interzis Mylan, sub sancțiunea unei amenzi de 500 000 de euro, să ofere, să introducă pe piață și să utilizeze medicamentul generic în cauză în perioada de valabilitate a CSP-ului în discuție, precum și să importe, să producă și să dețină medicamentul generic în cauză în aceste scopuri. În plus, markkinaoikeus a dispus menținerea în vigoare a acestor măsuri până la pronunțarea unei decizii pe fond în cauză sau până la noi ordine.
 - 18 Măsurile provizorii susmenționate au fost ulterior revocate, la cererea Mylan, prin decizia Korkein oikeus (Curtea Supremă, Finlanda) din 11 aprilie 2019.
 - 19 Prin hotărârea din 25 septembrie 2019, markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice) a anulat CSP-ul în discuție. Această hotărâre a fost atacată cu recurs la Korkein oikeus (Curtea Supremă), care, prin decizia din 13 noiembrie 2020, a respins cererea de admitere a recursului formulată de Gilead și alții, hotărârea menționată rămânând astfel definitivă.
 - 20 În temeiul articolului 11 din capitolul 7 din Codul de procedură judiciară, care transpune în dreptul finlandez articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, Mylan a solicitat markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice), instanța de trimitere în prezenta cauză, să oblige Gilead și alții la plata unei despăgubiri în cuantum de 2 367 854,99 euro plus dobânzi de întârziere, pentru repararea prejudiciilor cauzate de măsurile provizorii obținute în mod nejustificat pe baza CSP-ului în discuție, care a fost ulterior anulat.
 - 21 În opinia Mylan, interpretarea acestui articol 9 alineatul (7) dată de Curte în Hotărârea din 12 septembrie 2019, Bayer Pharma (C-688/17, denumită în continuare „Hotărârea Bayer Pharma”, EU:C:2019:722), nu permite să se concluzioneze că directiva amintită se opune aplicării principiului răspunderii obiective prevăzut de dreptul finlandez. Dimpotrivă, Gilead și alții susțin că Hotărârea Bayer Pharma a dat naștere unei interpretări a acestei dispoziții care se opune stabilirii unei obligații de reparare a prejudiciului doar pentru motivul că CSP-ul în discuție, a cărui încălcare a justificat adoptarea ordonanței de măsuri provizorii, a fost ulterior anulat.

- 22 Instanța de trimitere observă că, potrivit jurisprudenței și doctrinei finlandeze, articolul 11 din capitolul 7 din Codul de procedură judiciară prevede o răspundere fără culpă, cu alte cuvinte o răspundere obiectivă. De aici rezultă că orice persoană care obține o măsură provizorie este obligată să plătească despăgubiri dacă titlul de proprietate intelectuală pe baza căruia a fost acordată această măsură provizorie este ulterior anulat.
- 23 În aceste condiții, ea arată că, potrivit unei jurisprudențe finlandeze constante, chiar și în cazurile prevăzute de această dispoziție, quantumul reparației poate fi redus pentru motivul că pârâțul a făcut el însuși posibilă producerea prejudiciului sau nu a luat măsurile rezonabile pentru a preveni sau a limita prejudiciul și, astfel, a contribuit la producerea acestuia.
- 24 În plus, instanța de trimitere subliniază că principiul răspunderii obiective, astfel cum figurează în ordinea juridică finlandeză, este de asemenea luat în considerare atunci când se acordă o măsură provizorie. Pentru ca o asemenea măsură să poată fi acordată, ar trebui, într-adevăr, să se aprecieze probabilitatea ca titlul de proprietate intelectuală pe care se întemeiază această măsură să fie anulat în urma unei eventuale acțiuni în anulare. Cu privire la respectivele prejudicii suferite, vor trebui să fie puse în balanță, pe de o parte, prejudiciul pe care îl cauzează acordarea măsurii provizorii persoanei împotriva căreia aceasta este dispusă și, pe de altă parte, prejudiciul care ar fi cauzat solicitantului dacă măsura provizorie nu ar fi acordată.
- 25 Cu toate acestea, ținând seama de interpretarea reținută de Curte în Hotărârea Bayer Pharma, instanța de trimitere ridică problema dacă un regim de despăgubiri întemeiat pe răspunderea obiectivă poate fi considerat compatibil cu articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48.
- 26 În acest context, markkinaoikeus (Tribunalul pentru Litigii Economice) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Un regim de despăgubiri în vigoare în Finlanda, întemeiat pe răspunderea obiectivă, [...], trebuie considerat compatibil cu articolul 9 alineatul (7) din [Directiva 2004/48]?
 - 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, pe ce tip de răspundere pentru prejudicii se întemeiază în acest caz răspunderea prevăzută la articolul 9 alineatul (7) din [Directiva 2004/48]? Trebuie să se considere că această răspundere este o formă de răspundere pentru o culpă, o formă de răspundere pentru un abuz de drept sau o răspundere pentru un alt motiv?
 - 3) Referitor la a doua întrebare, ce împrejurări trebuie luate în considerare pentru a aprecia dacă există o răspundere?
 - 4) În special în ceea ce privește a treia întrebare, aprecierea trebuie să se facă numai pe baza împrejurărilor cunoscute la momentul acordării unei măsuri provizorii sau se poate ține seama, de exemplu, de împrejurarea că dreptul de proprietate intelectuală a cărui pretinsă încălcare a justificat măsura provizorie a fost ulterior, după acordarea acesteia, declarat nul *ab initio* și, în caz afirmativ, ce semnificație trebuie să fie acordată acestei din urmă împrejurări?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 27 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații naționale care prevede un mecanism de reparare a oricărui prejudiciu cauzat de o măsură provizorie, în sensul acestei dispoziții, întemeiat pe un regim de răspundere obiectivă a solicitantului acestor măsuri, în cadrul căruia instanța este totuși autorizată să adapteze cuantumul despăgubirilor ținând seama de împrejurările speței, inclusiv de eventuala participare a pârâtului la producerea prejudiciului.
- 28 Articolul 9 alineatele (1) și (2) din Directiva 2004/48 prevede că un titular al unui drept de proprietate intelectuală poate solicita autorităților judecătorești competente adoptarea unor măsuri provizorii diverse care sunt enumerate în această dispoziție și care permit printre altele încetarea imediată a încălcării acestui drept, fără a se aștepta o decizie pe fond. Aceste măsuri provizorii trebuie însă, astfel cum se arată în considerentul (22) al acestei directive, să fie adoptate cu respectarea dreptului la apărare, să fie proporționale în funcție de specificul fiecărui caz în parte și să prevadă garanțiile necesare pentru a acoperi costurile și prejudiciile cauzate pârâtului de o cerere nejustificată.
- 29 Din această perspectivă, articolul 9 alineatul (7) din directiva menționată prevede că, în cazurile în care măsurile provizorii sunt revocate sau încetează să se mai aplice ca urmare a oricărei acțiuni sau omisiuni a reclamantului ori în cazurile în care se constată ulterior că nu a existat o încălcare sau o amenințare de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală, autoritățile judecătorești sunt autorizate să ordone reclamantului, la cererea pârâtului, să acorde acestuia o despăgubire corespunzătoare ca reparație pentru orice vătămare provocată prin măsurile menționate.
- 30 Reiese astfel clar din modul de redactare a acestei dispoziții că revine autorității judecătorești sesizate cu o asemenea cerere sarcina de a examina dacă cele trei condiții prevăzute de dispoziția menționată sunt îndeplinite. În primul rând, ea trebuie să verifice fie dacă măsurile provizorii au fost revocate sau au încetat să se mai aplice ca urmare a unei acțiuni sau a unei omisiuni a reclamantului, fie dacă nu a existat o încălcare sau o amenințare de încălcare a dreptului de proprietate intelectuală al acestui reclamant. În al doilea rând, ea trebuie să aprecieze existența unui prejudiciu. În al treilea rând, ea trebuie să stabilească dacă există o legătură de cauzalitate între acest prejudiciu și aceste măsuri.
- 31 Totuși, trebuie să se constate că aceeași dispoziție nu menționează printre aceste condiții existența unei culpe a solicitantului măsurilor provizorii.
- 32 Pentru a stabili dacă articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 impune statelor membre un regim specific de răspundere față de solicitantul de măsuri provizorii, trebuie să se ia în considerare contextul în care se înscrie această dispoziție, obiectivele urmărite de reglementarea din care ea face parte, precum și geneza acesteia din urmă.
- 33 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, dispozițiile acestei directive nu urmăresc să reglementeze toate aspectele legate de drepturile de proprietate intelectuală, ci doar pe cele inerente, pe de o parte, respectării acestor drepturi și, pe de altă parte, încălcărilor acestora din urmă, impunând existența unor căi legale eficace, destinate să prevină, să pună capăt sau să remedieze orice încălcare a unui drept de proprietate intelectuală

existent. Procedând astfel, legiuitorul Uniunii a ales să realizeze o armonizare minimală privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în general (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 aprilie 2022, Koch Media, C-559/20, EU:C:2022:317, punctele 31 și 32, precum și jurisprudența citată).

- 34 În ceea ce privește, mai precis, dreptul la repararea prejudiciului suferit de pârât ca urmare a măsurilor provizorii, formularea articolului 9 alineatul (7) din directiva menționată corespunde în esență celei a articolului 50 alineatul (7) din Acordul TRIPS. Or, acest acord indică în mod explicit la articolul 1 alineatul (1) că membrii Organizației Mondiale a Comerțului sunt liberi să stabilească metoda adecvată pentru aplicarea prevederilor acordului menționat în cadrul propriilor sisteme și practici juridice.
- 35 Astfel, reluând la articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 formularea foarte largă a articolului 50 alineatul (7) din Acordul TRIPS, legiuitorul Uniunii și-a manifestat voința, pe de o parte, de a nu armoniza normele privind despăgubirea pârâtului dincolo de ceea ce impune acest acord și, pe de altă parte, de a lăsa statelor membre o marjă de manevră în ceea ce privește punerea în aplicare concretă a regimului răspunderii reclamantului.
- 36 Rezultă că articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, citit în lumina articolului 50 alineatul (7) din Acordul TRIPS, trebuie interpretat în sensul că prevede un standard minim privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, lăsând totodată în principiu statelor membre o marjă de manevră care le permite să opteze, dacă este cazul, pentru un regim de răspundere obiectivă sau pentru un regim de răspundere pentru o culpă.
- 37 Desigur, în Hotărârea Bayer Pharma, Curtea a statuat că articolul 9 alineatul (7) din această directivă nu se opune, în principiu, unei legislații naționale care refuză despăgubirea pârâtului care a fost supus unor măsuri provizorii atunci când acesta nu a avut comportamentul care poate fi de așteptat în general din partea oricărei persoane preocupate să evite sau să își reducă prejudiciul, chiar dacă brevetul pe baza căruia au fost acordate aceste măsuri a fost ulterior anulat. Totuși, Curtea a precizat în mod explicit că o astfel de legislație nu este compatibilă cu această dispoziție decât cu condiția ca instanța să poată ține seama, pentru a ajunge eventual la un asemenea refuz, de toate împrejurările cauzei (a se vedea în acest sens Hotărârea Bayer Pharma, punctul 71).
- 38 În schimb, nu se poate deduce din hotărârea menționată, în lumina ipotezei specifice căreia Curtea și-a circumscris răspunsul în aceasta, că articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 nu prevede o despăgubire a pârâtului decât în cazul culpei solicitantului de măsuri provizorii. Așa cum reiese din cuprinsul punctului 51 din Hotărârea Bayer Pharma, Curtea a intenționat doar să amintească autorității judecătorești că îi revine sarcina să aprecieze împrejurările specifice ale cauzei cu care este sesizată pentru a decide dacă este necesar ca reclamantul să fie obligat să plătească pârâtului o despăgubire „corespunzătoare”, altfel spus, justificată având în vedere aceste împrejurări.
- 39 Astfel, deși puterea instanțelor naționale competente de a acorda o asemenea despăgubire este strict supusă condițiilor enunțate la articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, împrejurarea că aceste condiții sunt îndeplinite într-o cauză anume nu implică faptul că aceste instanțe sunt ținute în mod automat și în orice situație să oblige reclamantul să repare orice prejudiciu suferit de pârât ca urmare a măsurilor respective (a se vedea în acest sens Hotărârea Bayer Pharma, punctul 52).

- 40 Rezultă că, atunci când statele membre transpun articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48, ele trebuie să țină seama de cerința potrivit căreia instanța trebuie să poată lua în considerare toate împrejurările cauzei cu care este sesizată, inclusiv comportamentul părților (a se vedea în acest sens Hotărârea Bayer Pharma, punctul 71), independent de regimul de răspundere reținut.
- 41 Marja de manevră de care dispun statele membre pentru această transpunere este de asemenea încadrată de prevederile articolului 3 din Directiva 2004/48. Astfel, mijloacele prevăzute de aceste state pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în baza respectivei directive trebuie să fie, printre altele, în temeiul acestui articol 3, echitabile, proporționale și disuasive, precum și să fie aplicate astfel încât să se evite crearea unor obstacole în calea comerțului legal, a cărui protecție este, în conformitate cu primul paragraf al preambulului Acordului TRIPS, unul dintre obiectivele acestui acord, și să se ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive.
- 42 Pentru a stabili dacă un regim de răspundere obiectivă este conform cu prevederile articolului 3 din Directiva 2004/48, este necesar ca acesta să fie replasat în contextul măsurilor provizorii prevăzute la articolul 9 din directiva amintită și să se examineze dacă sistemul rezultat din combinarea lor este echitabil, proporțional și dacă nu creează obstacole în calea comerțului legal, rămânând totodată disuasiv.
- 43 În speță, din explicațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că, potrivit legislației naționale în discuție în litigiul principal, un reclamant care a obținut o măsură provizorie nejustificată sau fără temei trebuie să despăgubească pârâtul pentru prejudiciul cauzat de măsura provizorie și de punerea în executare a acesteia, precum și pentru cheltuielile de judecată efectuate în această privință. Astfel, nu este necesar, în cadrul unei asemenea legislații, ca reclamantul să săvârșească o greșeală pentru angajarea răspunderii sale. Rezultă că orice persoană care solicită o măsură provizorie este ținută să plătească despăgubiri pentru a acoperi prejudiciul cauzat de această măsură în cazul în care dreptul de proprietate intelectuală pe baza căruia a fost acordată măsura respectivă este ulterior anulat. În aceste condiții, potrivit jurisprudenței naționale, cuantumul reparației poate fi redus atunci când pârâtul a făcut el însuși posibilă producerea prejudiciului sau nu a luat măsuri rezonabile pentru a preveni sau a limita prejudiciul și, astfel, a contribuit la producerea acestuia.
- 44 În ceea ce privește, în primul rând, caracterul proporțional și echitabil al unui sistem de măsuri provizorii care include un regim de răspundere obiectivă pentru a asigura despăgubirea unui pârât care a suferit un prejudiciu cauzat de măsuri provizorii nejustificate, este necesar să se constate că, prin Directiva 2004/48, legiuitorul Uniunii a prevăzut instrumente juridice care permit atenuarea în mod global a riscului ca pârâtul să sufere un prejudiciu ca urmare a măsurilor provizorii și astfel să îl protejeze (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 aprilie 2022, Phoenix Contact, C-44/21, EU:C:2022:309, punctul 44). Procedând astfel, legiuitorul Uniunii a dorit să asigure un echilibru între un nivel ridicat de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală și drepturile și libertățile pârâtului.
- 45 Într-adevăr, potrivit măsurilor, procedurilor și mijloacelor de reparație prevăzute de Directiva 2004/48, căile legale destinate să asigure protecția drepturilor de proprietate intelectuală sunt completate de acțiuni în reparație strâns legate de acestea. Astfel, pe de o parte, articolul 7 alineatul (1) și articolul 9 alineatul (1) din această directivă prevăd măsuri asigurătorii și provizorii destinate în special prevenirii oricărei încălcări iminente a unui drept de proprietate intelectuală, măsuri care includ printre altele sechestrul mărfurilor suspectate de încălcarea unui asemenea drept. Pe de altă parte, pentru a asigura echilibrul menționat la punctul 44 din prezenta

hotărâre, articolul 7 alineatul (4) și articolul 9 alineatul (7) din directiva menționată prevăd măsuri care permit pârâtului să solicite o despăgubire în cazul în care se constată ulterior că nu a existat o încălcare sau o amenințare de încălcare a unui drept de proprietate intelectuală. După cum reiese din considerentul (22) al aceleiași directive, aceste măsuri de despăgubire constituie garanții pe care legiuitorul le-a considerat necesare în schimbul măsurilor provizorii rapide și eficiente a căror existență a prevăzut-o (Hotărârea din 16 iulie 2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punctul 74).

- 46 Nu se poate susține că un mecanism de răspundere obiectivă precum cel în discuție în litigiul principal ar repune în discuție echilibrul descris la punctul anterior, descurajând titularul unui drept de proprietate intelectuală să introducă acțiuni în justiție și să se prevaleze de acest drept. Astfel, măsurile provizorii sunt destinate să prevină o atingere iminentă a unui asemenea drept sau să împiedice continuarea unui act de încălcare prezumat. Totuși, dacă se dovedește în final că nu a existat o atingere adusă acestui drept, temeiul măsurilor provizorii dispăre, ceea ce obligă în principiu reclamantul să repare orice prejudiciu cauzat de aceste măsuri nejustificate. În această ultimă privință, trebuie totuși să se arate că un mecanism de răspundere fără culpă precum cel în discuție în litigiul principal, în cadrul căruia instanța sesizată poate lua în considerare toate împrejurările speței, inclusiv eventuala participare a pârâtului la producerea prejudiciului, permite în special adaptarea cuantumului despăgubirilor și, astfel, atenuarea unui eventual efect disuasiv pentru titularul dreptului de proprietate intelectuală.
- 47 Faptul că solicitantul unor asemenea măsuri este ținut să evalueze riscul punerii lor în executare corespunde riscului pe care și-l asumă pârâtul atunci când decide să comercializeze produse care pot constitui o încălcare. Astfel, un mecanism de răspundere obiectivă, întemeiat pe riscul asumat de reclamant, pare proporțional cu obiectivul legiuitorului Uniunii de a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, atenuând totodată în mod global riscul ca pârâtul să sufere un prejudiciu ca urmare a măsurilor provizorii.
- 48 De altfel, echilibrul drepturilor reclamantului și ale pârâtului pare perfect garantat de un mecanism de răspundere obiectivă precum cel în discuție în litigiul principal. Astfel, faptul că pârâtul nu trebuie să demonstreze o greșeală săvârșită de reclamant reprezintă echivalentul faptului că acest reclamant a putut obține asemenea măsuri fără a trebui să prezinte dovada definitivă a unei eventuale încălcări, în conformitate cu articolul 9 alineatul (3) din Directiva 2004/48.
- 49 În ceea ce privește, în al doilea rând, lipsa unui obstacol în calea comerțului legal, trebuie arătat că prezumția de validitate a unui drept de proprietate intelectuală permite titularului său să acționeze și să solicite măsuri provizorii înaintea oricărei acțiuni pe fond. Totuși, acesta din urmă trebuie să introducă o acțiune pentru încălcarea dreptului de proprietate intelectuală în termenul stabilit la articolul 9 alineatul (5) din Directiva 2004/48, această acțiune fiind însoțită în general de o acțiune sau de o cerere reconvențională în declararea nulității dreptului menționat formulată de pârât. Dacă, la finalul acestor proceduri, dreptul de proprietate intelectuală care a stat la baza măsurilor provizorii este anulat, cu efect retroactiv, astfel cum este cazul în acțiunea principală, trebuie să se constate că actele pârâtului împiedicate prin aceste măsuri intrau pe deplin sub incidența comerțului legal și nu ar fi trebuit să fie obstructionate. De asemenea, în această ipoteză, nivelul ridicat de protecție a proprietății intelectuale urmărit de legiuitorul Uniunii nu poate fi invocat, din moment ce se consideră că dreptul de proprietate intelectuală, anulat cu efect retroactiv, nu a existat niciodată. Rezultă că un sistem de măsuri provizorii care include un regim de răspundere obiectivă precum cel în discuție în litigiul principal nu creează un obstacol în calea comerțului legal.

- 50 În ceea ce privește, în al treilea rând, caracterul disuasiv al unui sistem de măsuri provizorii precum cel prevăzut la articolul 9 din Directiva 2004/48, care include un regim de răspundere obiectivă precum cel descris la punctul 43 din prezenta hotărâre, trebuie arătat că, din moment ce instanța sesizată cu o cerere de despăgubire poate ține seama de toate împrejurările cauzei, inclusiv de comportamentul pârâtului, pentru a stabili cuantumul despăgubirilor, un asemenea regim de răspundere obiectivă nu poate pune în discuție caracterul disuasiv al sistemului de măsuri provizorii. Astfel, dreptul la reparație se limitează strict la prejudiciile suferite de pârât și cauzate de măsurile provizorii nejustificate solicitate de titularul dreptului de proprietate intelectuală în cauză. Din această perspectivă, dreptul la reparație prevăzut la articolul 9 alineatul (7) din această directivă nu poate fi invocat pentru a acoperi partea din prejudiciu care rezultă din comportamentul acestui pârât și care a condus eventual la agravarea prejudiciului cauzat inițial de măsurile provizorii.
- 51 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații naționale care prevede un mecanism de reparare a oricărui prejudiciu cauzat de o măsură provizorie, în sensul acestei dispoziții, întemeiat pe un regim de răspundere obiectivă a solicitantului acestor măsuri, în cadrul căruia instanța este autorizată să adapteze cuantumul despăgubirilor ținând seama de împrejurările speței, inclusiv de eventuala participare a pârâtului la producerea prejudiciului.

Cu privire la a doua, a treia și a patra întrebare

- 52 Ținând seama de răspunsul dat la prima întrebare și în măsura în care întrebările a doua-a patra sunt adresate doar în ipoteza unui răspuns negativ la aceasta, nu este necesar să se răspundă la aceste întrebări.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 53 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 9 alineatul (7) din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală

trebuie interpretat în sensul că

nu se opune unei legislații naționale care prevede un mecanism de reparare a oricărui prejudiciu cauzat de o măsură provizorie, în sensul acestei dispoziții, întemeiat pe un regim de răspundere obiectivă a solicitantului acestor măsuri, în cadrul căruia instanța este autorizată să adapteze cuantumul despăgubirilor ținând seama de împrejurările speței, inclusiv de eventuala participare a pârâtului la producerea prejudiciului.

Semnături